

Muskuskaasjeskruid (*Málva moscháta* L.)

Molenaarsknechten

Zo worden ze wel genoemd, de bijen die op het muskuskaasjeskruid en verwante soorten van de Kaasjeskruidfamilie (*Malvaceae*) vliegen. Ze worden tijdens het bloemenbezoek op rug en zijanten bepoederd met stuifmeel. Ze zien helemaal wit, als molenaarsknechten. Soms zitten ze zo onder het stuifmeel dat ze zich, staande op een blad, schoon moeten maken, willen ze het nectarverzamelen kunnen voortzetten. Dat bijen heel goede bestuivers voor deze planten zijn, spreekt voor zich.

Cultuurvolgers

Het geslacht kaasjeskruid (*Málva*) telt ongeveer 40 soorten, die voorkomen in de gematigde streken van het noordelijk halfrond. Vijf soorten van het geslacht komen in ons land in het wild voor. Die zijn hier alle door het ingrijpen van de mens gebracht, het zijn echte cultuurvolgers. Muskuskaasjeskruid komt verspreid in het gehele land voor. Het groeit in wegbermen en vooral op woeste en verstoorde gronden.

Verschillende bladvormen

Het is een overblijvende plant met een penwortel. De rechtopstaande stengels zijn vertakt en sterk behaard. De bladen onder en boven aan de plant verschillen van vorm. Onderaan zijn ze tot ongeveer de helft ingesneden, bovenaan veel dieper soms tot bijna aan de bladvoet. Van de diep ingesneden bladen zijn de bladlobben ook veel smaller. De bladrand is onregelmatig getand.

Muskusgeur

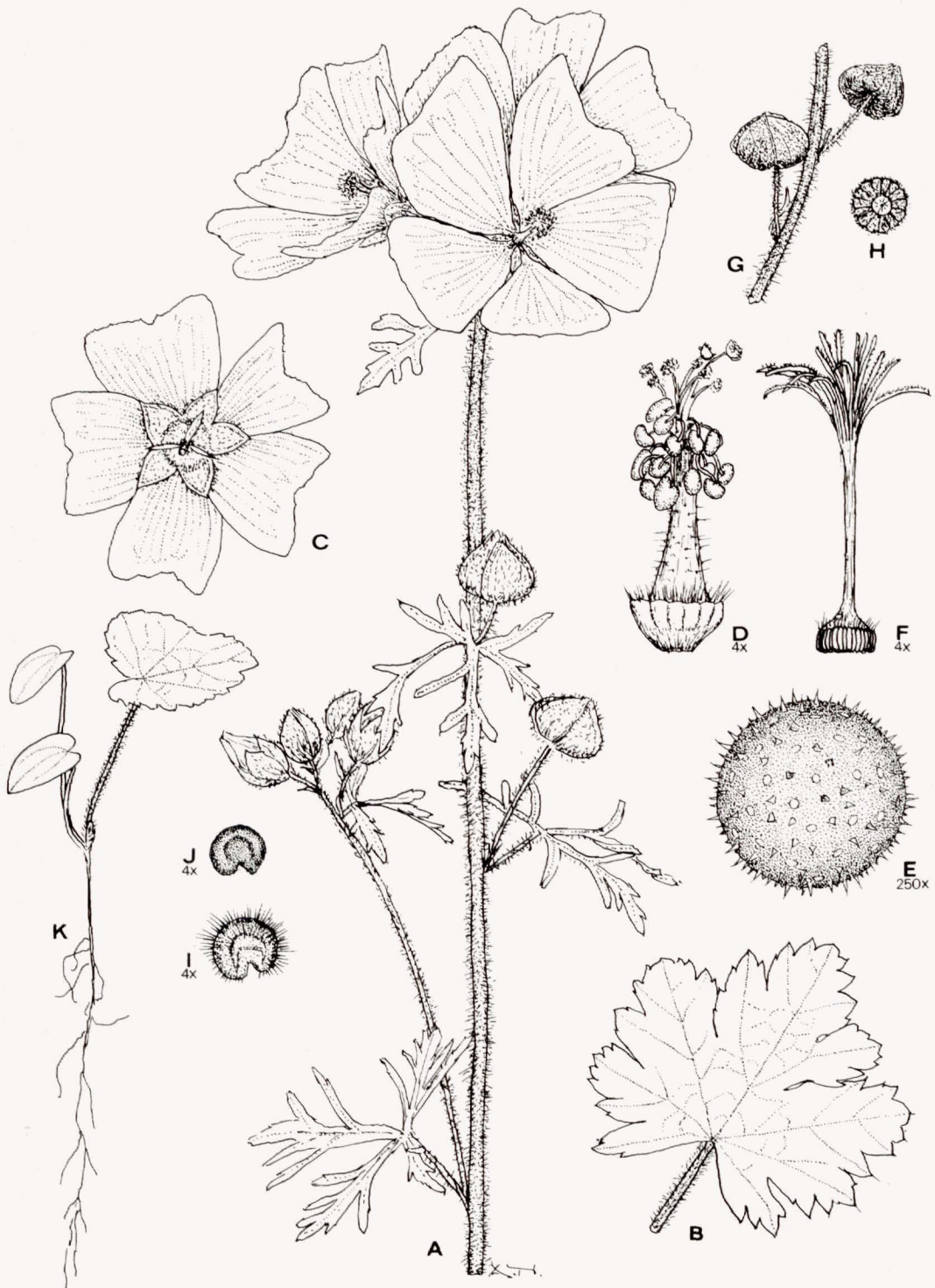
Muskuskaasjeskruid staat in juli tot september in bloei. De bloemen staan in groepjes aan het eind van de stengels en in de bladoksels. Behalve een kelk, die uit vijf met elkaar vergroeide bladen bestaat, heeft de bloem ook nog een bijkelk. Die is met de kelk vergroeid en bestaat uit drie smalle blaadjes. De sierlijke bloemen hebben een muskusgeur. De tere kroonbladen zijn zachtroze en hebben een driehoekige vorm. De meeldraden, vijf in getal, zijn met de voet van de kroonbladen vergroeid, de helmtdraden zijn voor een groot deel met elkaar vergroeid en vormen een kokertje rond de stampers. Als een bloem ontkiuit zijn alleen de meeldraden zichtbaar; de stampers zitten dan nog verborgen tussen de meeldraden.

Opvallende bouw der meeldraden

Opvallend aan het muskuskaasjeskruid, en ook aan de andere soorten van de familie, is de bouw van de meeldraden. De helmtdraden zijn aan het eind vertakt en dragen een aantal eenhokkige helmknoppen. Op het eerste gezicht lijkt het alsof er veel meer meeldraden zijn dan de genoemde vijf. Bij het begin van de bloei staan de helmknoppen eerst omlaag gebogen. Bij het openen gaan ze omhoog en enige tijd later buigen ze weer omlaag. Dan komt er een bosje stempels uit het kokertje tevoorschijn. Ze spreiden zich uiteen en nemen de plaats in van de helmknoppen toen deze zich openden. Elke stempel is verbonden met het deel van het vruchtbeginsel, waaruit zich een deelvruchtje ontwikkelt. De uit deelvruchtjes bestaande vrucht heeft de vorm van een platte ronde kaas. De vrucht wordt, ook na rijping, door de verdroogde bloemkelk omsloten.

Bijenbezoek

De bloemen worden voornamelijk bezocht voor de nectar. Die is te vinden tussen de kroonbladen op de kelkbladen. Het nectarium wordt beschermd door beharing langs de voet van de kroonbladen. De bijen lopen over de kroonbladen naar het nectarium en komen daarbij met de rugzijde tegen de helmknoppen, bij bloemen in het mannelijk stadium, of tegen de omgebogen stempels, als de bloemen zich in het vrouwelijk stadium bevinden. De stuifmeelkorrels zijn zo groot dat ze gewoon met het blote oog van elkaar te onderscheiden zijn. Ze hebben veel kleine ronde kiemopeningen, die verspreid op het korreloppervlak liggen. Over het gehele oppervlak is de korrel bezet met korte stekeltjes. Behalve bijen dragen ook hommels in grote mate bij aan de bestuiving. Als insektenbezoek uitblijft, gaan de stempels zich verder krommen. Ze kunnen dan in aanraking komen met restanten van het eigen stuifmeel. Ook bij zelfbestuiving vindt zaadvorming plaats.

Muskuskaasjeskruid (*Malva moschata* L.)

A deel van de plant met bladeren en bloeiwijze; B blad onder aan de plant; C onderzijde bloem; D meeldraden; E stuifmeelkorrel; F vruchtbeginsel met stampers; G door kelk omsloten vruchten; H vrucht; I deelvrucht; J zaad; K kiemplant.